

מעבר לקו הירוק

עצי אקליפטוס, אזדרכת, שיטה, סיגלון, בוהיניה, פיקוס, אורן והמון שיחים – עולים חדשים שהתאקלמו יפה – גדלים במעורבב בשטח הספר שבין שורת הבתים האחרונה ברעות והגדר המפרידה בינה ובין העיר מודיעין, הבוהקת בצוהב מסמא, הצחיחה למרות חזון העמקים הפורחים שלה.

מעבר לגדר, סבך קוצים ושיחים נמוכים, מה שהטבע יכול היה להציע, בולמים עוד את המעבר מן הטריטוריה האחרת, שממילא כמעט שאינה נראית כאן אלא רק נשמעת – רחש רקע של תנועת כלי רכב, קול של גבר קורא למישהו, זמרת פעמון בית ספר. וגם קול התנשפות פתאום – שניים מעפילים בין הקוצים של עבר מודיעין וחודרים אל הירוק דרך פירצה בגדר.

קודם לכן, בחלקה המזרחי של רעות הפונה אל זוגתה מכבים ואל הכפר הכבוש בית סירא, במקום שאין גדר – היא מתחילה היכן שמתחילים בתי מודיעין – אבל גם אחר כך, בחסותה, מתבצרים הבתים, אחד אחד, מאחורי שפעת צמחיה מיתמרת.

מחסומים וגדרות נמוכות בולמים שוב ושוב את הדרך אל הגדר, הופכים את הרצועה הירוקה לאורכה לאזור אסור וגם לשטח פתוח מזמין. מדורות ל"ג בעומר ופעולות של הצופים, וגם כלבים נוהמים מעבר לגדרות הבתים וההכרה המבהילה שאין שם נפש חיה. זהירות, גבול! אבל שבילים מאולתרים מובילים אל הגדר ואל עוד ועוד פרצות שנפערו בה.

ברושים, צאלונים, קולרטיות, קליסטימונים ושיחי צבר, והנה הגדר נקטעת ומתחלפת בסבך צפוף. מודיעין מתרחקת ומתקרבת, תמיד במורד הגבעה או מעברה האחר, עד שהיא מתרוממת ומגביהה בחלקה הדרום מערבי ומתייצבת ממול ובסמוך, ממש פנים מול פנים. העיר מציעה כאן ככר תנועה, חיבור בין שני המקומות שהם מקום אחד, אבל שער נעול ושפת מדרכה מוגבהת מבהירים שפה לא יהיה מעבר. מלבד נערים ממודיעין, המטפסים על השער כדי לקצר את הדרך לבית הספר שלהם ברעות.

כאן אנתנו כבר בתחומה של גדר משוכללת – מתוחה יפה, עם תיל בקציה, השערים הקבועים בה פה ושם נעולים היטב, מערכת תאורה חזקה המופנית אל הצד האחר מאירה את השטח בלילה, וכביש מערכת עובר לאורכה. הגדר הזו מתחילה בנקודת המפגש של שני אזורים ציבוריים: מגרשי הטניס, בריכת השחיה והצופים של רעות וגם בית הספר היסודי רעים, שעמד במוקד הסכסוך המר בין שתי הרשויות לפני שנתיים, ומן הצד של מודיעין – בית הספר היסודי הדתי והאולפנא.

הלאה. הגדר ממשיכה עוד מעט דרומה ואז פונה מזרחה. בתי מודיעין מידלדלים, נעשים לשלדים, שרטוטים של תשתית, עד שהם נעלמים כליל (הם יגיעו לשם כולם פעם לפי התכניות), ומעבר לגדר נשקף רק נופן הצחיח של הגבעות המקיפות את עמק איילון. הגדר כאן מפגינה שרירים ומתריסה בשלטי אזהרה שהיא מחושמלת. כך היא נמשכת, משמאלה בתי רעות מגביהים בביצורי הירק, עד שגם הם מתרחקים ממנה.

בפינה הדרום מזרחית הגדר מפתיעה, ובמקום לסטות צפונה, כצפוי, כדי להשלים את החיבוק שהיא מחבקת את רעות המסתגרת ולהיפגש עם המחסום השולט בכניסות אל רעות ומכבים, היא שועטת

לפנים, מזרחה, חוצה את המשכו הדמיוני של כביש מכבים-רעות, מתקרבת למכבים ואז מכנסת גם אותה אליה, משתפת. יחד הן מתייצבות עכשיו על הקו הירוק. מימין, מעבר לגדר, מטעי זיתים צעירים ובתי בית סירא קרובים, אבל רכב בטחון ניצב שם, לשמור מפני פלישת האויב. הגדר ממשיכה כך הלאה, רחוקה דיה משורת הבתים, לא מטרידה את שלוות הפרוורים הירוקה, נושקת כמעט לכביש 443 ומסתיימת פתאום סמוך לכביש המוצא הצפוני של מכבים, הסגור כעת. כל העוצמה שהפגינה מתפוגגת באחת למול החלל הרחב, הפרוץ, האדיש, שהיא מותירה כאן.

1.

רעות גידרה את עצמה בשנת 1997, ארבע שנים אחרי הנחת אבן הפינה לעיר מודיעין, שלוש שנים אחרי שהחלה הבניה בה ושנה אחרי שהחל אכלוסה. היא גם ידעה מראש על הכוונה לאחד אותה עם מודיעין: שנה לפני הקמתה בשנת 1991 אושרה במועצה לתכנון ולבניה תכנית להקמת עיר עתידית בשטח של 30 אלף דונם ונקבע גם שתאוחד עם רעות ועם מכבים.

בשנת 2002, על רקע האינתיפאדה וגל גניבות רכב, חיזק פיקוד העורף את הגדר וחישמל אותה בחלק סביב מכבים, הגובלת ממש בקו הירוק.

רעות אוחדה תחילה עם מכבים בשנת 1992. במכבים רטנו קצת – מה להם, ישוב אזרחי ליברלי בהכרתו (הוא קם בשנת 1985 בחסות תנועת מכבי העולמית) ולשכונה החדשה של אנשי צבא קבע – אבל הסכינו עם הצו. הדמיון המשפחתי הפרוורי פעל את פעולתו. בשנת 2003 הוחלט באופן רשמי על איחוד מכבים-רעות עם מודיעין במסגרת "חוק התכנית להבראת כלכלת ישראל". 21 תביעות הוגשו נגד האיחוד הזה, בהן של מכבים-רעות, אבל הפניות נדחו כולן. משה ספקטור, תושב מכבים שהוביל את הבג"ץ נגד האיחוד, מונה לראש הרשות המאוחדת. נוהלי האיחוד רחוקים מלהיות גמורים. למעשה, במעין גררסיה או לכל הפחות פשרה, הוחלט על הקמת מינהלות לשכונות, תחילה במכבים-רעות. סמל המאבק, לפחות בדימוי הציבורי, היה בית הספר היסודי רעים. רעות הולכת ומזדקנת. בית ספר יסודי אחד בה נסגר ואחר הידלדל מאוד. במודיעין, לעומת זאת, יש מחסר כרוני בכיתת לימוד. זה לא מפתיע – הגיל הממוצע של תושביה הוא 35. הוחלט שילדי מודיעין הצעירים ילמדו בבית הספר רעים ברעות על גבול מודיעין. פירושו של דבר היה פתיחה של מעבר בין השתיים, וברעות לא הסכימו לכך. היצרים הרעים פרצו החוצה. הדעות הקדומות, הסלידה, הפחד. אחרי הכל תושבי מודיעין אינם רק "בורחי ירושלים" כפי שהם מכונים שם, וצעירים תושבי אזור תל-אביב שיכלו כך לקנות דירה, אלא גם "משפרי דיוור" מלוד ומרמלה. סופו של עניין שסללו כביש המוביל מתוך מודיעין אל צדו האחורי של בית הספר.

2.

בעוד שרעות ומודיעין מתכתשות בפרהסיה, שותקת לה מכבים, המנותקת מהן ניתוק פיזי, שתיקה של בת אצילים. המריבה הזו אינה לפי כבודה. אבל הסטטיסטיקה מתאזרת אליה. הנה נחלה השנה עם רעות (המזווגת לה ללא הפרד עוד) הפסד צורב לדודניתן שהם בליגת אחוזי הברות, הנה הפרש של אחוזים בודדים מבדיל בינו ובין מודיעין במדד הכלכלי-חברתי, הנה אותם בעלי מקצועות חופשיים המחפשים שלוה כפרית נמצאים גם מעבר לגדר. ואיפה היא, על מגרשיה הצפופים יחסית, מול סביון או כפר שמריהו.

אמנם מן הצד האחד יש בתים צמודי קרקע, גגות אדומים, שלל מיני אקרשטיין משווי צורה וסדר, חיי קהילה, מדרחובים טובלים בירק ושמותיהם נושאים ניחוחות של טבע – שמות עצים ופרחים וצפורים והרים וגאיות, ומן הצד האחר – עיר. אבל איזו מן עיר היא זו? עיר שהקמתה ובנייתה ושיווקה נתונים עדיין בידי משרד השיכון והאלמנטים הציבוריים בה בקושי קיימים (בעיריה שמים את יהבם על קניון עזריאלי, החלל הציבורי האולטימטיבי של הזמן הזה, העתיד להיבנות שם), עיר שאין בה כמעט תעסוקה, עיר שהפרדת השימושים החותכת בה מדגישה עוד את שימושה העיקרי: מפלט שינה ענקי, שתושביו יוצאים לבלות ולנשום עיר בתל-אביב, בחולון, בירושלים. עיר-פרוור.

3.

רעות ומכבים מסלקות מהן כמיטב יכולתן את מודיעין ממערב ואת בית סירא ממזרח. במהלך ההגייניזציה הזה הן כולאות את עצמן במו ידיהן. מודיעין, הפרוצה לכל עבר, שמצאה לה דרכים לחדור אל תוך המבצר השכן, שהתפשטותה נדמית אינסופית, חופשית במובן זה הרבה יותר. קציה הפתוח של הגדר של מכבים-רעות והפרצות בה מחזקות לכאורה עוד את האפשרות הזו של חופש. אבל אם מרימים את הראש מגלים שגם מודיעין מבוצרת: כלואה במעגל הראשון בין כביש מספר 1, כביש 443 וכביש 3, וכלואה במעגל השני בין מחסומי מכבים וניעלין ועשרות חסימות העפר שמונעות ממנה כניסה חופשית לכפרי הגדה המערבית. וכשהיא כלואה כך מזדקר הדמיון הגדול בינה ובין שכנותיה הגאוותניות: אותם תווים פרווריים, שעיקרם אחידות, קונפורמיות והיבדלות.

[פורסם ב*הפרדה*, הפוליטיקה של המרחב בישראל, חרגול הוצאה לאור, עם עובד 2007]